

เสียงเพลงแห่งการต่อต้าน (๔) Frédéric Chopin เมื่อความโหยหา กลายเป็นอาวุธ

เรื่อง:
กฤตยา เชื่อมวราศาสตร์ [Krittaya Chuamwarasart]
นักข่าวอิสระ

ใครบ้างจะคาดคิด ว่าการไม่
กลับบ้านสามารถเป็นการต่อต้านได้?

กันยายน ๑๘๓๑ รัตมาคันหนึ่ง
กำลังวิ่งอยู่บนถนน ภายในมีชาย
หนุ่มอายุ ๒๑ ปี นั่งจับกระดาษโน้ต
ด้วยมือที่สั่นเทา

Frédéric Chopin เพิ่งได้ยืมข่าว
ที่ทำให้โลกของเขาพังทลาย กรุง
วอร์ซอกำลังเกิดกบฏพฤศจิกายน
(November Uprising) ที่ชาว
โปแลนด์ลุกฮือขึ้นต่อต้านรัสเซียล้ม
เหลว เพื่อน ๆ ของเขาถูกจับ ถูก
ฆ่า หรือถูกเนรเทศ โปแลนด์ที่เขา
รัก โปแลนด์ที่เขาออกมาเพื่อไป
สร้างชื่อเสียแล้วจะกลับไปอย่างไร
ภูมิใจ หายไป

ความโกรธ ความสิ้นหวัง และ
ความรู้สึกผิดที่ตัวเองอยู่อย่างปลอดภัย
ในต่างแดน ระเบิดออกมาผ่านนิ้ว
ของเขา เขาเขียนบนกระดาษโน้ต
บทเพลงที่ดูต้น รุนแรง เต็มไปด้วย
เสียงครางกระหึ่ม Etude Op. 10,
No. 12 เพลงที่โลกจะรู้จักในนาม
Revolutionary Etude นี้ไม่ใช่เพลง
ฝึกหัดธรรมดา แต่เป็นเสียงร้องของ
คนที่ไม่สามารถต่อสู้ด้วยดาบ เขาจึง

ต่อสู้ด้วยดนตรี

แต่คำถามคือ การเขียนเพลง
ในรัตมาคัน ขณะเพื่อน ๆ กำลังตาย
เป็นการต่อสู้จริงหรือ? หรือเป็น
แค่การหนี?

ชายผู้ถูกแบ่งแยกระหว่างสองโลก

Frédéric Chopin เกิดปี ค.ศ.
๑๘๑๐ ที่ Żelazowa Wola ทางตะวันตก
ของกรุงวอร์ซอ เขาเป็นลูกครึ่ง
โปแลนด์-ฝรั่งเศส บิดาคือ Nicolas
ชาวฝรั่งเศสจาก Lorraine ที่อพยพ
มาโปแลนด์ตอนอายุ ๑๖ ปี และ
มารดาคือ Justyna ชาวโปแลนด์
ตั้งแต่เด็ก Chopin แสดงพรสวรรค์
ทางดนตรีที่น่าทึ่ง อายุ ๗ ปีมีผลงาน
ตีพิมพ์ อายุ ๘ ปีขึ้นแสดงคอนเสิร์ต

เมื่ออายุ ๑๗ ปี เขาประพันธ์
Variations on “Là ci darem la
mano” จากโอเปร่า Don Giovanni
ของ Mozart ที่ทำให้ Robert
Schumann นักวิจารณ์ดนตรีเขียน
ว่า “Hats off, gentlemen, a
genius!” (ถอดหมวกเถอะครับ
เราพบอัจฉริยะแล้ว!) ซึ่งการถอด
หมวกในยุคนี้หมายถึงการให้ความ

เคารพสูงสุด ชายหนุ่มชาวโปแลนด์
คนนี้ถูกประกาศว่าเป็น “เพชรเม็ด
งาม” ที่โลกต้องจับตามอง

ปารีส ก็แค่ทางผ่าน

ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย Chopin
ขอร้องพ่อแม่ให้ออกจากโปแลนด์เพื่อ
สานฝันเป็นนักเปียโน ตอนแรกเขา
จะไปอิตาลี แต่ความไม่สงบทางการเมือง
ทำให้เขาเปลี่ยนเป้าหมาย
เป็นฝรั่งเศส

แต่เขาไม่ได้วีซ่าพำนักถาวร
จึงทำวีซ่าไปลอนดอนโดยมีเงื่อนไข
ว่า “ได้รับอนุญาตให้แวะพักที่ปารีส
ระหว่างทาง”

หนังสือเดินทางของเขาประทับ
ตราว่า “Passeport en passant par
Paris à Londres” (หนังสือเดินทาง
ระหว่างทางผ่านปารีสไปยังลอนดอน)
เขา “แวะพัก” ที่ปารีสนาน...
๑๙ ปี จนกระทั่งเสียชีวิต

เขาไม่เคยไปลอนดอนเลย
(ยกเว้นทัวร์คอนเสิร์ตสั้น ๆ ก่อน
ตาย) และมักล้อเลียนตัวเองว่า เขา
อยู่ปารีสเพียง “ชั่วคราว” ในฐานะ
เมือง “ทางผ่าน” เท่านั้น

แต่คำว่า “in passing” (ทางผ่าน) ไม่ใช่แค่ข้อความบนหนังสือเดินทาง มันคือความรู้สึกที่ฝังลึกในหัวใจของเขา เขาไม่เคยรู้สึกว่าเป็นปารีสคือบ้าน แต่เขาก็กลับไปแลนด์ไม่ได้

เขาติดอยู่ระหว่างสองโลก ไม่อยู่ที่นี่ ไม่อยู่ที่นั่น ชาวโปแลนด์ที่ไม่มีไปแลนด์ นักดนตรีที่ไร้บ้าน

เมืองวอร์ซอชดคมมาถึง

กันยายน ๑๘๓๑ ชาวรัสเซียมาถึง กบฏพฤศจิกายนล้มเหลว รัสเซียกดขี่โปแลนด์อย่างโหดร้ายยิ่งกว่าเดิม เพื่อน ๆ ของเขาหลายคนถูกจับ ถูกส่งไปไซบีเรีย หรือเสียชีวิต Chopin เขียนในบันทึกส่วนตัว: “โอ้ พระเจ้า! ยังมีพระองค์อยู่หรือไม่? พระองค์อยู่แต่ไม่ลงโทษ! หรือว่าพระองค์ยังไม่เห็นการกระทำของมอสโกเพียงพอ?”

เพื่อน ๆ ของฉัน... พวกเขาถูกฆ่า หรือเสียชีวิตในการสู้รบแล้ว!

ฉันอยู่ที่นี้ไร้ประโยชน์ มือของฉันไร้อาวุธอะไรนอกจากเปียโน”

“มือของฉันไร้อาวุธอะไรนอกจากเปียโน”

ประโยคนี้สะท้อนความรู้สึกผิด ความโกรธตัวเอง และคำถามที่หลอกหลอนเขาตลอดชีวิต:

ฉันควรจะกลับไปสู้หรือไม่? แต่ถ้ากลับไป ฉันจะทำอะไรได้? ถ้าไม่กลับ ฉันเป็นคนขี้ขลาดหรือ?

เขาเลือกไม่กลับ แต่เขาไม่ได้นิ่งเฉย เขาหยิบอาวุธชิ้นเดียวที่เขามี: ดนตรี

Revolutionary Etude: ปีใหญ่ที่ซ่อนอยู่ท่ามกลางดอกไม้

Etude Op. 10, No. 12 ที่โลกเรียก Revolutionary Etude เกิดจากความโกรธและสิ้นหวังในวันนั้น ฟังเพลงนี้ คุณจะได้ยินเสียงจากมือซ้ายที่เคลื่อนไหวอย่างบ้าคลั่ง

เหมือนเสียงของประชาชนที่กำลังปฏิวัติ มือขวาที่ร้องไห้ กรีดร้อง โกรธ สิ้นหวัง และท่อนจบที่ดูดันไม่ยอมแพ้

นี่ไม่ใช่เพลงฝึกหัด (Etude) แบบที่ใครคิด มันคือเสียงกรีดร้องของชาติที่ถูกทำลาย

Robert Schumann เข้าใจดีว่า Chopin กำลังทำอะไร เขาเขียนถึงดนตรีของ Chopin ว่า

“ถ้ากษัตริย์ผู้มีอำนาจเหนืออาณาจักรทางเหนือ (รัสเซีย) รู้ว่ามีศัตรูที่น่ากลัวแฝงอยู่ในงานเพลงของ Chopin... เขาคงจะสั่งแบนดนตรีเหล่านี้ เพราะดนตรีของ Chopin คือปืนใหญ่ที่ซ่อนอยู่ท่ามกลางดอกไม้”

Chopin ต่อสู้ด้วยความงดงาม - อาวุธที่ซ่อนอยู่ในดอกไม้

Cultural Resistance: การต่อต้านผ่านการรักษาอัตลักษณ์

เมื่อรัสเซียพยายามลบโปแลนด์

นอกจากแผนที่ ทั้งการห้ามใช้ภาษาโปแลนด์ในโรงเรียน ห้ามสอนประวัติศาสตร์โปแลนด์ หรือแม้แต่พยายามทำให้โปแลนด์ “หายไป”

Chopin ทำอะไร? เขารักษาจังหวะการเดินรำโปแลนด์ไว้

Mazurka (มาซุร์กา) และ Polonaise (โปโลเนส) เป็นเพลงเต้นรำพื้นบ้านโปแลนด์ ในมือของคนอื่น มันอาจเป็นแค่เพลงเต้นรำ แต่ในมือของ Chopin มันกลายเป็นงานศิลปะชั้นสูง ที่บรรจ “วิญญาณของโปแลนด์” ไว้

เมื่อชาวโปแลนด์ที่กระจัดกระจายทั่วยุโรปได้ยินเพลงของเขา พวกเขาารู้สึกว่า “โปแลนด์ยังมีอยู่” แม้จะไม่มีบนแผนที่ก็ตาม

เขาเปลี่ยนดนตรีให้กลายเป็นปดุมมิ - ดินแดนที่ไม่มีใครทำลายได้ นี่คือ Cultural Resistance (การต่อต้านทางวัฒนธรรม) - การต่อสู้โดยการรักษาลักษณะไว้

“Zal” - ความเศร้าที่ปอโธรส

ในภาษาโปแลนด์ มีคำหนึ่งที่อธิบายอารมณ์ในดนตรีของ Chopin ได้อย่างสมบูรณ์แบบ: “Zal” (ซาล) Zal หมายถึง ความเศร้าที่ปะปนไปด้วยความโกรธแค้น ความโหยหา ความรักชาติ ความรู้สึกสูญเสีย แต่ก็แฝงความไม่ยอมแพ้

ฟัง Nocturne Op. 9 No. 1 in B-flat minor คุณจะได้ยิน Zal อย่างชัดเจน สืบเกิดจากทำนองที่ไหลไปเหมือนน้ำตา ความมดงามที่ปนเจ็บปวด และความอ่อนโยนที่ซ่อนความแข็งแกร่ง นักวิจารณ์ชาวอังกฤษ Cyril Scott เขียนว่า: “Chopin คือกวีทางดนตรีอย่างแท้จริง... ในดนตรีของเขา มีกลิ่นอายแห่งความเศร้า ซึ่งเป็นแก่นแท้ของกวีนิพนธ์เชิงขับร้องอย่างแท้จริงทั้งปวง”

ชีวิตในปารีส: ระหว่างความสำเร็จกับความโดดเดี่ยว

เมื่อ Chopin เปิดตัวคอนเสิร์ตที่ Salle Pleyel (โบสถ์ศักดิ์สิทธิ์ของนักเปียโนในปารีส) ในปี ค.ศ. ๑๘๓๒ เขากลายเป็นดาราทันที

เขาเข้าสู่แวดวงของนักดนตรีชั้นนำของยุคนั้น และได้รับการยอมรับทั้งจาก Franz Liszt นักเปียโนที่ดังที่สุดในยุคนั้น Felix Mendelssohn คีตกวีชาวเยอรมัน และ Hector Berlioz คีตกวีชาวฝรั่งเศส

เขาได้รับเงินเดือนสูงจากการสอนเปียโนให้ลูก ๆ ของชนชั้นสูง อาศัยอยู่ในย่านที่หรูหรา มีชื่อเสียงโด่งดัง แต่ภายในใจ เขารู้สึกโดดเดี่ยว เขามักใช้ภาษาโปแลนด์กับชุมชนผู้อพยพโปแลนด์ขนาดใหญ่ในปารีส ถือหนังสือเดินทางของรัฐบาลพลัดถิ่นโปแลนด์ ปฏิเสธตำแหน่ง “นักดนตรีประจำราชสำนักของพระเจ้าซาร์แห่งรัสเซีย” และยอมรับสถานะ

“ผู้ลี้ภัย” แทน

เขาประสบความสำเร็จในปารีส แต่ไม่เคยรู้สึกว่ามีบ้าน

George Sand: แรงบันดาลใจและความเจ็บปวด

เมื่ออายุ ๒๘ ปี Chopin พบ Amantine Lucile Aurore Dupin (1804-1876) ที่รู้จักกันในนาม George Sand นักเขียนหญิงชาวฝรั่งเศสผู้ทรงอิทธิพล

ทั้งคู่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง เขาอบบาง ละเอียดอ่อน ปวยเป็นวัณโรค ส่วนเธอนั้นแข็งแรง เป็นผู้นำ มีสัญชาตญาณความเป็นแม่

ความสัมพันธ์ของพวกเขารุนแรงเร่าร้อน ทุกข์ทน แต่ก็เป็นเวลาที่ดีที่สุดในชีวิตของ Chopin

ทุกฤดูร้อน Sand พาเขาไปอยู่ที่คฤหาสน์ของเธอในหมู่บ้าน Nohant ในชนบทฝรั่งเศส

ที่นั่นห่างไกลจากเรื่องวุ่นวาย

ของเมือง อาการวัณโรคทุเลาลง และเขาได้รับการดูแลอย่างดี

และเขาประพันธ์ผลงานชิ้นเอกมากมาย ทั้ง Polonaise-Fantaisie, Piano Sonata No. 2 (ที่มีเพลงงานศพอันโด่งดัง), Nocturnes หลายบท และ Ballades

แต่ความสัมพันธ์เริ่มสั่นคลอนเมื่อ Sand เขียนนวนิยาย Lucrezia Floriani ที่พรรณนา Chopin ผ่านตัวละครที่ชื่อ “เจ้าชายคาโรล” (Prince Karol) ว่าเป็น “คนบ้าที่เอาแต่เพื่อตัวเอง” อารมณ์แปรปรวน เป็นภรรยาและชู้ระแวงจนน่ารำคาญ

สำหรับ Chopin ที่มีความละเอียดอ่อนและหึงในศักดิ์ศรี การที่คนรักนำความอ่อนแอของเขาไปเผยแพร่สู่สาธารณชนคือการทรยศที่เจ็บปวดที่สุด

พวกเขาแยกทางกันในปี ค.ศ. ๑๘๔๗ และไม่ได้คืนดีกันอีกเลย

วาระสุดท้ายอันเดียวดาย

หลังจากแยกจาก Sand สุขภาพของ Chopin ทรุดลงอย่างรวดเร็ว เขาแทบไม่มีผลงานยิ่งใหญ่ออกมาเลยราวกับว่าไฟในการสร้างสรรค์ของเขาดับมอดลงไปพร้อมกับรักครั้งนั้น

เช้ามิดของวันที่ ๑๗ ตุลาคม ค.ศ. ๑๘๔๙ ณ อพาร์ตเมนต์เลขที่ ๑๒ Place Vendôme ใจกลางกรุงปารีส Chopin เสียชีวิตด้วยวัยเพียง ๓๙ ปี โดยมีเพื่อนสนิทและพี่สาว Ludwika อยู่เคียงข้าง

คำขอสุดท้ายของเขาคือ อยากรให้เผาบทเพลงที่ยังแต่งไม่เสร็จทิ้งให้หมด (โชคดีที่เพื่อนไม่ทำตาม) และช่วยใช้เพลง Requiem ของ Mozart ในพิธีศพ

แต่คำขอที่แปลกที่สุดคือ ให้แยกหัวใจออกจากร่างกาย

หัวใจที่เดินทางกลับบ้าน

Ludwika พี่สาวของเขา ลักลอบนำหัวใจของ Chopin ซ้ำมพรหมแดนไปยังวอร์ซอ โดยซ่อนในโหลบรันดี ซ่อนไว้ใต้กระโปรง เพื่อหลบเลี่ยงการตรวจค้นของทหารรัสเซีย

หัวใจของเขาถูกฝังไว้ใต้โบสถ์โฮลครอส (Holy Cross Church) ในกรุงวอร์ซอ ส่วนร่างกายฝังที่ปารีส

ชายคนหนึ่งที่ถูกแบ่งแยกระหว่างสองโลกตลอดชีวิต ยังคงถูกแบ่งแยกแม้หลังความตาย

แต่นี้ไม่ใช่ความโศกเศร้า มันคือสัญลักษณ์ที่ทรงพลัง:

ร่างกายของเขาอยู่ในปารีส - ที่ที่เขาประสบความสำเร็จ

แต่หัวใจของเขาอยู่ในโปแลนด์ - แผ่นดินแม่ของเขา ตลอดกาล

เมื่อนาซิกลัสนักเปียโนที่ตายแล้ว

มรดกของ Chopin ไม่ได้จบลงเมื่อเขาตาย ดนตรีของเขากลายเป็นอาวุธทางวัฒนธรรมที่ทรงพลังยิ่งขึ้น

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อนาซีเยอรมันเข้ายึดครองโปแลนด์ ในปี ค.ศ. ๑๙๓๙ พวกเขาสั่งห้ามเล่นดนตรีของ Chopin เพราะเกรงว่าจะปลุกใจชาวโปแลนด์ให้ลุกขึ้นสู้

คิดดูสิ - พวกเขากลัวเพลงของชายที่ตายไปเกือบ ๑๐๐ ปีแล้ว!

ขณะเดียวกัน สถานีวิทยุใต้ดินของโปแลนด์ มักเปิดเพลง Military Polonaise เป็นสัญญาณรหัสว่า “กองกำลังต่อต้านยังคงทำงานอยู่”

นี่แสดงให้เห็นว่า Schumann พุดถูก - ดนตรีของ Chopin คือ “ปืนใหญ่ที่ซ่อนอยู่ท่ามกลางดอกไม้”

Yamaha Acoustic Instruments

B **Bösendorfer**
DER KLANG, DER BERÜHRT

 YAMAHA
Live with Music

 th.yamaha.com   YamahaMusicThailand

“A true **victory**
is a victory over oneself.”

A. Jutanugarn

SCG congratulates Pro May-Ariya Jutanugarn
The winner of LPGA Championships

Always with YOU

Because we believe that your time is precious
**We're determined to fulfil each and
Every One of Your Moments in Life with Happiness**

 [thaibev](#) | www.thaibev.com

MEMBER OF
**Dow Jones
Sustainability Indices**

In Collaboration with RobecoSAM

Member of DJSI Emerging Markets
Category – Food, Beverage & Tobacco
Industry Group

ThaiBev
